

מסורת הש"ס

(א) תמורה ז', (ב) [שם], (ג) יומא כח'; (ד) [נ"ל] וזריכה], (ה) [לעיל מ.], (ו) [נדרסת מ.], ושי"ן], (ז) [נחולין נח: פס"י] בבבאור גמין], (ח) עירובין נה.; (ט) [נדרסת מג: שבת קרי: תענית י"ג], י' [פי' פסול]. הסולת. עירין]. [נעשרובין ליתא מלת דו], כס"א: מרגליו, (מ) [שמות יב], (נ) [נחמדבר כב, ת], (ס) [נ"ל ביתו],

»

תורה אור השלם

1. ושור ושה שרוע וקלול נזכה תעשה אתו וקנדר לא ירצה:

ורקא כב כג וקנדר יי אל משה ורקא כב א

»

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה היכא דליתמר וכי דאמרן אדם ממלא כרסו מהו: (ב) רוב' ד"ה ואלו וכי מלשון עשרים דמשמע ניב פירוש מלף קאמר עוברין עליהם: (ג) בא"ד ונראה לר"ם דאלו עוברין פי' (האכולין) חו"מ ויב' ס"ה האובלין: (ד) ד"ה ר' אליעזר וכו' היינו חמץ נוקשה. ניב ולפי זה מוספין ר"ה דלת"ק [ידוקא נוקשה] בעיניה ולר"ה אף נוקשה [ע"י תערוכות] ואי הוי חמץ דגן גמור ע"י תערוכות [מוסף] ר"ה דלפילו תכשיטי נשים [נלא] היי ראוים ללפילה:

»

הגהות מהר"ב רנשבורג

[א] רוב' ד"ה לאמר לימד על כל הפרשה שהיא בלא. ניב עין מנחות דף ק"א בתוס' ד"ה אף כלן וכי דוק:

»

לעני רש"י

מישג"א מ-בבנה, נסיוכ החלב.

»

מוסף תוספות

א. דומיא דהך ברייתא. חי' הדין. ב. והיינו דוקא לאביהלא דבאביהלא איירי קרא. מוס' הרל"ש. ג. הואיל והוי כי תעורבת. מוס' שאנן לעיל ג. ד. פי', ר"א מוסיף את"ק אפילו נוקשא ע"י תעורבת. חי' הדין. ה. ותכשיטי נשים מפרש בגמרא שטופלות אותן בסולת. מוס' שאנן.

כל שעה פרק שני פסחים

רבי יהודה היא. דאמר לאו הבא מכלל לאמור לאו הוא: **שרוע**. הוא שאחת מעיניו^ט גדולה ואחת קטנה וכן שאר אברים: **קלוע**. שפרסותיו קלועות: **נדבה תעשה אוסו**. לדמיו הקדישהו לצדק הצית ולנדר להעלות קרבן לא ירצה. וכתב אותו אותו בעל מוס אחת מתפים לקדושת צדק הצית ואין אחת מתפים תמימים הראויין למזבח לצדק הצית: **וידבר ה' וגו'**. בתחלת הפרשה כתיב: **לא נאמר**

צדברים. נוטריקון לאמר: **לאו אמור**. אמור להן שיש איסור לאו צדברים והכא גבי פסח נמי כתיב בתחלת הפרשה^{יט} ויאמר ה' אל משה ואל אהרן לאמר: **האישובין**. לשון

צבירה שמשבצר הקרקע ויש צקעים שהמים נאספים ושוהין בתוכן ואין נבלעין ומחמיצין: הכי גרסינן הא **דנפישו דקוון הא דלא נפישו דלא קוון**. כשהן מרובות הן נקוות אל מקום אחד ואין נבלעות מהר ומחמיצות וכשהן מועטות לא קוין: **שלנו**. צלילה

מפני שצימי ניסן המעיינות חמין שעדיין ימות הגשמים הן כלאמרינן כמי שהיה [למן נד:] צימות הגשמים חמה מהלכת בשיפולו של רקיע לפיכך כל העולם זזון ומעיינות חמין הלכך מליגין צלילה ומזנננין: **דרשה רב מסנה**. וצלשון הקודש היו דורשין וכשבורין השומעין שמים שלו הוא אומר: **דציטון** מרגוש של לנוט דציטו^ט: **לא נחמה**. לפי שחוס השמש מתחממה: **ולא נחמי חמה**. צמים שהחממו בחמה וכו"ש נחמי האור: **הגרופים מן המולייר**. דוד גדול של נחושת ותלוי על האור כל שעה ונחושתו עבה ואפי' כשאין שם אור מים שנשוליו חמים או פושרין: **גרופים**. לשון שריים שממלין מנחושתו של שליו: **ולא פגזיה ידה מן הסנוור**. כלומר תהא עוסקת בצלף כל שעה: **שמקטפס צו**. טחה פני התררה צמים: **שמזנננס צו ידיה**. דלותן שמקטפת בהן מתחממות מחוס ידיה והיעיסה: **עברה ולשה**. נחמין:

לא נסבקעו מותרות. ואע"ג דתנא אין לותמין הכא נמי ל"ש והאילו ואנו רואין שלא החמין שאין שם לא סימני שיאור ולא סימני סידוק: **מחיסא מחיטינהו**. כולם אריגה אחת אריגתם משום דנחדא איסורא דרבנן תנא אס עבר מותר באכילה צעית למימר נמי בצולתו: **היכא דאיסתר**. צהדיא דלא קנסינן ליה איתמר והיכא דלא איתמר לא איתמר והלכך עברה ולשה נחמין קרובה למוד היתה ואסור ולא דמי לנציקות של נכרים דאמרינן (לעיל דף מ.) (א) ממלא אדם כריסו מנה דהכא צעינן למיקנסה דעברה אדרבנן. מעשה אורג מתרגמינן

עוצד מחי (שמות כח):

»

הדרן עלך כל שעה

מב.

לאמר לימד ע"כ **בא הפרשה שהיא בלאו א**. נראה לר"י דהיינו דוקא צהרן צדריס דלית צהו לאו הבא מכלל עשה^א אבל שאר צדריס לא:

»

הדרן עלך כל שעה

ואלץ עוברין בפסח. פ"ה לעזור עליהן צבל יראה וצבל ימצא

וגם ריב"א מדקדק מלשון עובריס דמשמע (ב) עוברין מן העולם ואין נראה לר"ם דמשמע דכל הך מרבינן מכל מחממת לא תאכלו^ב ואפילו באכילה לא הוה מתייבז אי לאו דרבייא קרא ומהיכי תימי צל יראה וצל ימצא ונראה לר"ם דאלו עוברין (ג) פי' האוכלין ועוברין היינו מעל השולחן דללאו

צני מיכל נינהו אבל צל יראה ליכא^ד:

רבי אליעזר אומר אף תכשיטי נשים. היינו (ו) חמץ נוקשה^ה

ואפילו הוי חמץ דגן גמור על ידי תערובות מ"מ מדקאמר אף משמע דמודה לת"ק ובגמרא אמרי' דרבי אליעזר סבר נוקשה צעיניה צלא כלום^ו לכך נראה דגרס רבי אלעזר צמד מנייהו או צמתין או פגמרא: **הא**

ימר זוטרא אמר מותר רב אשי אמר אסור אמר מר זוטרא מנא אמינא לה דתניא^ז אין לותתין השעורין בפסח ואם לתת נתבקעו אסורים לא נתבקעו מותרין ורב אשי אמר^ח אטו כולתו חדא^ט מחיתא מחיתניהו היכא דאיתמר איתמר והיכא דלא איתמר לא איתמר:

»

הדרן עלך כל שעה

»

ואלץ עוברין בפסח כותח הבבלי ושכר המדי וחומין האדומי וזיתום

המצרי חומין של צבעים ועמילין של טבחים וקולן של סופרים ר"א אומר אף תכשיטי נשים זה הכלל כל שהוא ממין דגן הרי זה עובר בפסח **הרי אלו באוהרה ואין בהן משום כרת: גב' ת"ר** שלשה דברים נאמרים בכותח הבבלי מטמטם את הלב ומסמא את העינים ומכחיש את הגוף מטמטם את הלב משום נסיוכי דחלבא ומסמא את העינים משום מילחא ומכחיש את הגוף משום קומניתא דאומא^א **ת"ר ג'** דברים מרבין הזבל וכופפין את הקומה ונוטלין^ב אחד מחמש מאות ממאור עיניו של אדם אלו הן **פת קיבר ושכר חדש וירק** **הי ת"ר** שלשה דברים ממעטין את הזבל וזוקפין את הקומה ומאירין את העינים אלו הן פת נקייה בשר שמן ויין ישן פת נקייה **דסמידא**

הממר ממה שכתוב ואפילו עשה עובר בלאו שהרי המיר. בבי רב אמר כן פירושו, לאמר לא אמר, כלומר על כל מצוה שבתורה גזר עליוהן בלאו. מי תשמישו של נחתום ישפכו, מפני שהן (נקיין) ונחמיצין פירויי העיסה הנגדרים מן המים שנשתמש בהן, כמו שרוחץ אותם בקרין ומחמי. ואוקימנא אי נפיש דקור וקימו נשפכין במקום מדרון, ואי לא נפיש אלא נבלעין במקומן שופכין אפילו במקום האשבורן. אמר רב יהודה. אין לשין אלא במים השאובין מאתמול ולנו בלילה, דאינון מיא בייחי ונצטננו הרבה. דרש רבא אין לשין בחמה ולא בחמין ולא אפילו במים שהוחממו בחמה ולא במים גרופין. ויש אומרים גרופין כדכתיב נחל קישון גרפם, כלומר משוכין לשעה. ולא תגביה יד מן התנור, כלומר לא תניח הפת מוטל ותעסוק בדבר אחר עד שתדיבק ועד שתגמור את הפת בתנור. ויש אומרים לא תגביה ידה עד שתדיבקו בתנור. וצריכה שני כלים במים, אחת שמקטפת בו הפת בתוך התנור. ואחת שמצננת ידיה. עברה ולשה בחמין או במים גרופין או באלו כלן מאי, ופשט רב אשי אם עברה ולשה אסור וקימא לן כותיה. **הדרן עלך כל שעה**

ואלו עוברין בפסח כותח הבבלי ושכר המדי וחמין האדומי וזיתום וכיצא בהן, והוא שיש בהן מים, אבל אין בהן מים לא דמי פירות אין מחמיצין. כותח הבבלי אסור בפסח משום קומניתא דאומא, דהיא חמץ פת ניקודים, ואסור לאכלו בבשר משום נסיוכי דחלבאו, פי' [מי חלב]. פירוש ורפאא ספסקא. פטולת הסלת, הוא פת קיבר.

עין משפט

נר מצוה

קפא א מיי פ"ה מהל' ערכין הלכה ו:

קפא ב מיי פ"ה מהל' חמץ הלכה נו סמג

לאין עט טור שו"ע אר"ח

סימן מטנ סעיף ד:

קפא ג מיי שם הלכה יא

טור שו"ע אר"ח

סימן טה סעיף א:

קפב ד מיי שם הלכה יב

טוש"ע אר"ח סימן

מטנ סעיף א:

קצ ה מיי שם טוש"ע

שם סעיף ב:

קצא ו מיי שם טוש"ע

שם סעיף ג:

קצב ז מיי שם טוש"ע

שם סעיף ה:

א ח מיי פ"ד מהלכות

חמץ הלכה ח סמג

לאין עט טוש"ע אר"ח

סימן מטנ סעיף א:

ב ט מיי פ"א מהלכות

חמץ הלכה ו:

»

מוסף רש"י

כל המתפסים תמימים לבדק הבית עובר בעשה. אהלי עשה דלמרינן ואי אחת מקדיש תמימים, דהיינו לאו הבא מכלל עשה ונראה הוא (תמורה ז). לא נאמר דבבבירם. כלומר כהיכא פרשה (שם). לאו אמור. כלומר הכי אמר הקב"ה לאו אמור להם ליערלל, דלאו איכא הכא, דאי עברי אהך פרשה עוברין בלאו (שם). שופכין במקום מדרון. שהוא מקום צבא ומשפט ששופכין ואינם נקיים (האזנה ח"א סי' פג), לא תלוש. כפסת (יומא כח.). חדא מוחיתא מחייתנהו. וכי בלגינה אחת אריגתם כלולס, לשון עוצד מחי (שמות לו כב: מעשה אורג) דמיקון דצי קרי לו אינשי אריגה, שפסדר את צדריו (חולין כח.).

הדרן עלך כל שעה

»

רבינו חננאל

לר' יהודה היא, דתניא ושור ושה שרוע וקולט נדבה תעשה אותו, פירוש אותו שהוא בעל מום אחת מתפסיו נדבה לבדק הבית ואי אחת מתפסים תמימים לבדק הבית אלא לנדר אחת מתפסים תמימין, מכאן אמור כל המתפסים תמימים לבדק הבית עובר בעשה, דלאו האא מכלל עשה עשה הוא, ואין לי אלא בעשה בלא תעשה מנין, ת"ל וידבר ה' אל משה לאמר, לימד על הפרשה כולה שהיא בלאו דבירי ר' יהודה. א"ל ר' לבר קפרא, והוכיח אותה מוצא בזה הפסוק לאו, אמר ליה דכתיב לאמר, לא יומרו דברים, מכאן למדנו כל

עין משפט ונר מצוה

^{ג א מיי פ"ב מהלכות מעשר הלכה ז:}

הגהות הב"ח

(א) גמ' לעולם פורא דאושכפי דאמאי קרי: (ב) רש"י ד"ה והא תני רבי חיאי וכו' ועמילן של טבחין נייר: (ג) תוב ד"ה טיפולן וכו' א"כ היינו, כי"צ [אין לומר] דקושיא ר"ח היינו מ"ק דהא פליג עליה דמוסף אפילו נקשה [נ"י תערוכות] אי נמי תמן דגן גמור על ידי תערוכות [מוסף דהוי] ראו לאברה אלא קשה לה דלי טיפולן כו' היינו תכשיתי נשים אם כן מלי קאמר ר"ח אף תכשיתי נשים הא מ"ק נמי קאמר תכשיתי נשים ועיקר קושיא הוסי' הוא דה"ל לפרש בתנאי דפליגי ותידי רביי כו' דהכא מיירי בפנים של מעלה ונצבע שעל פניהם ודכתנא דפרקי התנינע אשה לא תעביר סרק על קרי לא תכשיתי נשים דלא מה טעמא דפנים גס אם לא היתה טופלת ולקך ולא קרי לא תכשיתי נשים אלמנה שטופלת בפנים של מטה להסיר השער דמאוס טפי אם לא היתה טופלת קרי לה תכשיתי נשים דכיון דמה מעביר המאוס א"כ [תכשיתי הוא] לה והכא שפיר קמפרש ומאי דפליגינן דלוחו טיפול דקרי לה תכשיתי נשים דיוע הוא דהוי [נקשה ע"י] תערוכות א"כ תמן דגן גמור [על ידי תערוכות] וכל הלומדים פירשו דמאוס ולא מאוס על הטיפול ויש מימה לפסך כן דהא מתמינן לא קמייר בטופל שסבר טפלו הנשים כהן אלא מיירי במה שטוען לטפל כהן אע"פ שלא טפלו כהן: (ד) ב"ד' ותידי רביי דלורליניש דהכא מיירי בפנים של מעלה כשטופלין על פניהם דלא מאיס כל כך ותכשיתי נשים כו"ל:

מוסף רש"י

המתמוד. מים צשמרים (רשב"ם ב"ב יז, א.) ומצא כדי מדרתו. ולא יותר, שאם מלא יותר הכל מדרים מן סופרים: **טיפולן של צנום עשירים**. שהיא של סולת משעירות משעוריהן לצנות סופרים מלמדי תינוקות שהן עניים ומטיפולן של בנות עניים לא מנאי למימר דעניות אין להן סולת אלא סיד. טיפול לשון מטפלי' ומדביק אותו דבר או סיד או סולת על צצרן להסיר השער: **והא סני ר' חייא**. ויהיב סימנא דהני דמתני' ואמר ארבע מיני מדינה שנינו דהם הצריכין לכל אדם צין אומנן צין לא אומנן שהרי למאכל או לרפואה עשוין כותח סכר וחומן וזיתוס אבל זומנן אינו ראווי אלא לנצעים וקולן של סופרים ועמילן של נחתומין(ט). נייר עשוי מעשבים ע"י דבק שקורין גלו"ד: **סכשיטי נשים**. הוא כחל ושרק ובשמים שטולות צלואריהן להריח ומאי חמך איכא:

קורטמי. כרכום (שבת קי.). סיסני. כלי שנותנין צו מחרים כדלמדינן בעלמא (צ"מ סז:.) ואי אגביהו צוסינן קנהו, וסימנין דלא חלתינן שמתחתא שם כלי זה יהא לך סימן שיש צו שני סמינן. רב יוסף אמר שערי (שבת קי.).

ניירותיהם. אלו כולן השנוין במשנתנו במקום שיש בתוכן מים, אבל אין בהן מים הא קרי"ל מי פירות אין מחמיצין, ומצאנוהו מפורש בתלמוד ארץ ישראל אלו עוברין בפסח וכו' אמר ר' מונא וכולהו על ידי מוי. כותח הבבלי הוא ידיוכ בגויה מלמולין דלישא. שכר המדי דיהיב בגויה קמחא דשערי. ותני ר' חייא שלשה מיני מדינה הם, הכותח והשכר והחומץ. והארבעה הן מיני אומנות, והן זומא של צבעין, ועמילן של טבחין, וקולן של סופרים, וזיתוס המצרי. [נ"א: זיתום מעשה אומנות הרופאים]. ויש מי שאומר ארבעה מיני מדינה ושלשה מיני אומנות, ומסתברא כמאן דאמר שלשה מיני מדינה. ר' אלעזר אמר אף תכשיטי נשים. תריצנא טיפולי נשים.

מב:

הא בדרווקא והא בדפורצני. והא דלמדינן שחזקתו מן התמד היינו מתמד דפורצני אבל דרווקני טוב מאד ואינם נעשים לעולם חומץ: **וסימניך סיסני**. צנמה אשה יולאה (שבת סז.). אסר גרסינן וסימניך סמ"ך

סמ"ך הוא סימן טוב יותר והכא לא מנאי למימר הכי משום דשערי צשי"ן כתיב:

טיפולן של בנז' עשירי'. וא"ת א"כ היינו (ג) תכשיטי נשים^א ותידין רביי דלורליני"ש דהכא מיירי בפנים של מעלה^ב (ד) דלא מאיס כל כך כשטופלים על פניהם ותכשיטי נשים היינו צפנים של מטה שטופלים להסיר השער דמאוס טפי: למה

והיו קורין אותו חומץ סתם ועכשיו אין יינם של ארומיים מחמיץ עד שנותנין לתוכן שעורין וקורין אותו חומץ הארומי לקיים מה שנאמר יאמלאה החרבה^א **ואם מלאה זו חרבה זו ואם מלאה זו חרבה זו** רב נחמן בר יצחק אמר מהכא^ב **ולאם מלאם יאמץ תניא** אמר רבי יהודה ביהודה בראשונה^ג הלוקח חומץ מעם הארץ אינו צריך לעשר מפני שחזקה אינו בא אלא מן התמד ועכשיו הלוקח חומץ מעם הארץ צריך לעשר שחזקתו אינו בא אלא מן היין וסבר רבי יהודה תמד לאו בר עשורי הוא והא^ד (תניא)^ה **המתמד ונתן מים במדה ומצא כדי מדרתו פטור** ורבי יהודה מחייב הכי קאמר לא נחשדו עמי הארץ על התמד אי בעית אימא נחשדו ולא קשיא הא^ו בדרווקא הא בדפורצני: וזיתום המצרי וכו': מאי זיתום המצרי^ז תנא רב יוסף תלתא שערי תלתא קורטמי ותלתא מלחא רב פפא מפיק שערי ומעייל חיטי וסימניך סיסני תרו להו וקלו להו ומחני להו ושתו להו^ח **מדיבחא** ועד עצרתא דקמיט מרפי ליה ודרפי מקמיט ליה לחולה ולאשה עוברת סכנתא: וזומן של צבעים וכו': הכא תרגמו מיא דחיוורי דצבעי בהו לבא^ט: ועמילן של טבחים וכו': פת תבואה שלא הביאה שליש שמניחה על פי קדירה ושואבת הזוהמא: וקולן של סופרים וכו': הכא תרגומא פרווא דאושכפי רב שימי מחזנאנא אמר זה טיפולן של בנות עשירים שמשעירות אותו לבנות עניים איני והא תנא רבי חייא ארבעה מיני מדינה ושלשה מיני אומנות ואי אמרת טיפולן של בנות עשירים מאי מיני אומנות איכא ואלא מאי פרווא דאושכפי אמאי קרי ליה האי קולן של סופרים קולן של רצענין מיבעיא ליה אמר רב אושעיא לעולם פרווא דאושכפי^י (י) ומאי קרי ליה קולן של סופרים דסופרים נמי מדבקין בהו ניירותיהן: רבי אליעזר אומר אף תכשיטי נשים וכו': תכשיטי נשים סלקא דעתך אלא אימא אף טיפולי נשים דאמר רב יהודה אמר רב בנות ישראל שהגיעו

דסמידא. סולת: **דלפירסא דלא אפסת**. עז שלא ילדה: **עסיק עסיקי**. ישן של שלש שנים: **כל דמעלי**. לחולי זה קשה לזה המועיל ללצ קשה לעינים או לאחד מתחלואי שאר האצרים: **וגגצילא**. זינויצר"א: **דרמו ציה מי שערי**. שמטילין לתוכו מי שעורין כגון שכר שלנו ועושין אותו צמדי: **שכר המדי**. לפי שבאותן הימים אין נוהגין לעשות שכר אלא מתמרים וצמדי עושין שכר ממנו שעורין כעין אותן שלנו קרי ליה שכר המדי: **דשדו ציה שערי**.^א ציין נותנין שעורין שלמים כדי להחמיצו לפי שיינם טוב ואינו צא ליד חומץ עד שנותנין לתוכו שעורין: **בסחילא**. כשצית המקדש קיים היו מצחילא נסכים מיהודה וצזכות הנסכים היה טעם ציינם ולא היה מחמיץ כו': **אמלאה החרצב**. רישא דקרא יען אמרה צור לירושלים האם וגו' אתמלא מן חורבנה של ירושלים וצור מאדום היא: **ולאם מלאם יאמץ**. כשעשו גבור יעקב חלש אין מלכות שיהם מתקיים יחד: **סמר**. צופ"ט. לפי שהיין היה טוב ואינו מחמיץ וסמס חומץ שלהם מן תמד היה צא: **ועכשיו**. ככל טעם היין וממחר להחמיץ: **פטור**. מלעשר שהרי אין כאן אלא מים שלא מנא אלא כדי מדמו ואע"ג דחזותיה וטעמיה סמרא קיוהא דפירא צעלמא הוא דעייל ציה: **ורצי יהודם מחייב**. דלוי

בשר חזותא וטעמא: **הכי קאמר**. מתניתא קמיימא לא נחשדו עמי הארץ מלעשר את התמד לפי שאינו חשוב צעייהם לפיכך הלוקחו ממנו פטור מן הדמאי: **ואי צעיס אימא נחשדו** ורצי יהודה צמתיתא קמיימא טעמיה משום דפטור אפי' ממעשר ודאי ובתמד דפורצני קאמר שנותנין מים בחרצנין והוא מחמיץ ומרמיח לאחר זמן כיון התוסס והיינו תמד ולית ציה אלא קיוהא דפירא והא דקמני ר' יהודה ממייצ דדרווקא שנותנין צשמרים מים והוא נמי תמד דזהווא מחייב ר' יהודה אע"ג דלא מנא אלא כדי מדמו לפי שהיין של שמרים וצמדי חטי ומאן אמר שערי: **סמ"ך** סמ"ך. רב יוסף שיש סמ"ך צשמו אמר שערי: לישנא אחרינא וסימניך סיסני. כלי ששמו כן כדלמדינן (בכתובות י"ב מ דף סז:.) ואי אגבינהו צסינני קנה ושם כלי זה יהא סימן לגירסא זו דרב יוסף אמר שערי שני סמדי"ן יחד: **פרו לסו**. שורין אותן יחד: **מדנחא ועד עצרסא**. מפסח ועד עצרת: **דקמיט**. עזור מנקציו: **מרפי ליה**. משלשלו: **ודרפי קמיט ליה**. למי שיש לו שילשול מעצרו: **סכנחא**. שמשלשל יותר מדאי: **מיא דחיוורא**. מי סובין: **דלצצו צבו לצא**. סרכ"א: **פירווא דאושכפי**. גלו"ד. והרצענים מדבקין צו את העור כשמתחלקן לשמים או מדבקין שתי עורות יחד לעשותן עצה ודרכן לתת צה קמח של שיפון. ולקמיה מפרש מאי של סופרים: **טיפולן של צנום עשירים**. שהיא של סולת משעירות משעוריהן לצנות סופרים מלמדי תינוקות שהן עניים ומטיפולן של בנות עניים לא מנאי למימר דעניות אין להן סולת אלא סיד. טיפול לשון מטפלי' ומדביק אותו דבר או סיד או סולת על צצרן להסיר השער: **והא סני ר' חייא**. ויהיב סימנא דהני דמתני' ואמר ארבע מיני מדינה שנינו דהם הצריכין לכל אדם צין אומנן צין לא אומנן שהרי למאכל או לרפואה עשוין כותח סכר וחומן וזיתוס אבל זומנן אינו ראווי אלא לנצעים וקולן של סופרים ועמילן של נחתומין(ט). נייר עשוי מעשבים ע"י דבק שקורין גלו"ד: **סכשיטי נשים**. הוא כחל ושרק ובשמים שטולות צלואריהן להריח ומאי חמך איכא:

שהגיעו

סחטין אותן, היוצאת מהן נקראת תמד דפורצני. והנותן מים בשמרי יין ומסנניו, היוצא מהן נקרא תמד דרווקא. וזיתום המצרי משום שערי דאית בהו. וזמא של צבעין. משום מיא דחיוורא. עמילן של טבחים. הפת שעושין לשאוב הזוהמא של בשר נקרא עמילן של טבחים. קולן של סופרים. ויש מי ששונה קולה, והדבר אחר הוא, והוא דבק שמדבקין בו הסופרים כדקרא עמילן של טבחים. וזמא של צבעין, והארבעה הן מיני אומנות, והן זומא של צבעין, ועמילן של טבחין, וקולן של סופרים, וזיתום המצרי. [נ"א: זיתום מעשה אומנות הרופאים]. ויש מי שאומר ארבעה מיני מדינה ושלשה מיני אומנות, ומסתברא כמאן דאמר שלשה מיני מדינה. ר' אלעזר אמר אף תכשיטי נשים. תריצנא טיפולי נשים.

אלו עוברין פרק שלישי פסחים

מסורת הש"ס

(א) [פילקוין פרשת חולדות וכן ביחזקאל כו רמז ססה לא מזכר כר יחזק וזוה א"ש כסמוך], (ב) מגילה א, (ג) [תוספתא דמאי רפ"א ע"ש], (ד) [ז"ל מנן], (ה) ב"ב זא. חולין כה: [מעשרות פ"ה זמ"ו], (ו) [פיר' תוס' ע"ז לה. ד"ה דורביל ותוס' ב"ב לו: ד"ה אין הלכה], (ז) שנת קי. [ע"ש צרש"י], (ח) [שנת קסז:], (ט) [נלא כ"ה צפי המשניות להרמב"ם ופי' רש"י פ"ב דחולין כה. ללא צנב עור אדום ע"ש], (י) [נפי' תוספות לעיל לה: ד"ה מי פירות], (כ) כס"א: שטופל,

תורה אור השלם

1. כן אדם יען אשר אברהם צ"ע על ירדלם האהב נשברה דלתות הקעים יסבה אליי אפולאך התקבה:
2. ויאמר לך שני גוים בבטנך ושני לאומים ממעריך יפירדו ולאם מלאם יאמץ ורב יעבד צעיר: בראשית כה כג

לעני רש"י

וזינויצר"א יינויצרבר"א. וצונויל. בופ"ט. יין הנושה משמרים (כעל איכות גריעה). מוריק"א קרי"ג [קר"י]. חריי. סרכ"א [פרק"א]. עור אדום. גלו"ד. רבק חזק.

מוסף תוספות

א. דקאמר ר' אלעזר וא"כ מאי מוסיף דקאמר אף. תוס' ר"פ ב. כשטולות על פניהם להאדים אבשר. תוס' הלא"ש.

רבינו חננאל

צפירתא דלא אפתח. יש מי שאומר שעירה שעדיין לא ילדה, כלומר לא נפתחה רוחמה. ויש אומר עופות שמתו שלא ילדו. שכר המדי אית ביה שערי. חומץ הארומי, אין יינם של אדום מחמיץ עד שנותנים בו שעורים. פירוש תמד דפורצני אחר שסחטין הענבים נותנים מים על התורצנים שנים שלשה ימים, ואחר כן

